

THÔNG TIN KHOA HỌC

XÂY DỰNG QUY TRÌNH PHẢN BIỆN BÁO TRỰC TUYẾN CHO TẠP CHÍ KHOA HỌC CÔNG NGHỆ HÀNG HẢI CONSTRUCTING AN ONLINE SUBMISSION AND PEER-REVIEW SYSTEM FOR THE JOURNAL OF MARINE SCIENCE AND TECHNOLOGY PHẠM XUÂN DƯƠNG, ĐỖ ĐỨC LƯU, TRẦN LONG GIANG, VŨ HUY THẮNG

Trường Đại học Hàng hải Việt Nam

Tóm tắt

Bài báo phân tích, đánh giá quy trình kiểm tra sao chép và phản biện các bài báo khoa học đăng trên Tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải hiện nay. Các tác giả đề xuất mô hình phản biện các bài báo trực tuyến, thí điểm áp dụng cho tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải số 48, các kết luận và kiến nghị.

Từ khóa: Phản biện bài báo, kiểm tra chống sao chép, phản biện trực tuyến.

Abstract

This paper analyses and evaluates the recent process of plagiarism detection and paper review being utilized for Journal of Marine Science and Technology (JMST). An online peer-review model is proposed for JMST in which issue number 48 of this journal is applied as an illustrating example. Finally, the conclusions and recommendations are discussed.

Keywords: Review of articles, anti-plagiarism checking, online review.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, Trường Đại học Hàng hải Việt Nam là một trong số ít các trường đi đầu trong công tác triển khai phần mềm Turnitin để kiểm tra sự trùng lặp (sao chép) các công trình khoa học - công nghệ (bài báo, luận văn thạc sĩ, tiến sĩ và các đề tài NCKH các cấp) nhằm nâng cao chất lượng trong các công trình khoa học - công nghệ của Trường.

Viện Nghiên cứu & Phát triển (NC&PT) và các thành viên của Viện có trách nhiệm phản biện khoa học nghiêm túc, có chất lượng và khách quan các bài báo trước khi bản thảo được đăng trên Tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải. Kiểm tra sự trùng lặp và phản biện là hai khâu quan trọng trong quá trình thẩm định một cách khách quan các tiêu chí của một công trình nghiên cứu khoa học trong biên tập bài báo khoa học công nghệ hiện nay. Để làm rõ hơn vị trí của các quá trình kiểm tra sự trùng lặp và phản biện bài báo, chúng ta cùng xem xét quy trình biên tập một công trình khoa học đăng trên Tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải hiện nay [2].

Bước 1. Tác giả bài báo gửi bản thảo (dạng bản cứng và file mềm đến Phòng Khoa học - Công nghệ ((KH-CN)).

Bước 2. Phòng KH-CN lược bỏ tên tác giả bài báo, gửi bản thảo tới Ban quản lý phần mềm Turnitin (gọi tắt là Ban Turnitin) để kiểm tra sao chép thông qua email. Sau khi kiểm tra sự trùng lặp, Ban Turnitin gửi kết quả kiểm tra sự trùng lặp về Phòng KH-CN. Phòng KH-CN lựa chọn các bản thảo có sự trùng lặp nhỏ hơn mức quy định của Nhà trường (30%) để tiến hành các bước phản biện tiếp theo tại Viện NC&PT.

Bước 3. Phòng KH-CN gửi Viện NC&PT bản thảo qua đường email (đã được giấu tên tác giả của bài báo) để Viện NC&PT tiến hành phản biện kín. Phòng KH-CN đề xuất danh sách một số nhà khoa học để Viện NC&PT tham khảo, phân công phản biện cho từng bài báo cụ thể.

Bước 4. Viện NC&PT phân tích, lựa chọn các nhà khoa học (có trình độ từ tiến sĩ) trở lên, có chuyên môn hẹp (chuyên sâu) cũng như chuyên môn rộng (liên ngành) liên quan đến nội dung của công trình khoa học để phân công phản biện (02 phản biện/01 bài báo) thông qua email.

Bước 5. Phản biện gửi ý kiến phản hồi cho Viện NC&PT để tổng hợp, báo cáo kết quả phản biện về Phòng KH-CN. Ban biên tập (Ban biên tập, thông qua Phòng KH-CN) gửi cho tác giả bài báo ý kiến phản biện cùng thông báo về việc đồng ý cho đăng bài, đồng ý đăng nhưng phải chỉnh sửa hoặc không đồng ý cho đăng bài thông qua email.

Bước 6. Căn cứ vào ý kiến phản biện và thông báo từ Phòng KH-CN, các tác giả giải trình, sửa bài và gửi phản hồi bản thảo đã chỉnh sửa qua email cho Ban biên tập.

Bước 7. Ban biên tập gửi giải trình, bổ sung, chỉnh sửa bản thảo đến các phản biện qua email.

Bước 8. Các phản biện đọc giải trình, bổ sung, chỉnh sửa của tác giả và đưa ra ý kiến cuối cùng gửi qua email đến Ban biên tập.

Bước 9. Căn cứ vào ý kiến phản biện lần cuối, Ban biên tập ra quyết định cho đăng bài hay không cho đăng bài.

Quy trình hiện tại khá thủ công và mất nhiều thời gian, dễ dẫn đến nhầm lẫn, nhiều khi không giữ được nguyên tắc của phản biện kín. Thực trạng khó khăn và hạn chế hiện nay có thể được thể hiện như sau:

(a) Số lượng các bản thảo gửi về Phòng KH-CN thường xuyên không nhiều và rất chậm. Từ đó việc kiểm tra sự trùng lặp của các bản thảo và phản biện sau đó sẽ chậm.

(b) Viện NC&PT xem xét phân công các nhà khoa học phản biện các bài báo trên cơ sở đề xuất danh sách của Phòng KH-CN. Thực tế trong danh sách đề xuất có thể lựa chọn đủ 02 phản biện, có thể chỉ 01 phản biện, thậm chí không lựa chọn được người có chuyên môn phù hợp. Viện NC&PT đề nghị người phản biện mới có thể trùng với chính tác giả của bài báo (vì bản thảo gửi tới Viện không có thông tin về tác giả của bài báo đó).

(c) Sau khi các phản biện đã hoàn tất kết quả lần đầu và gửi về Viện NC&PT để tổng hợp và chuyển tới Phòng KH-CN (có danh sách các nhà khoa học phản biện). Từ bước 6 trở đi, Phòng KH-CN là nơi duy nhất biết được người phản biện và tác giả của bài báo. Trong quá trình thao tác, đã xảy ra sai sót để người phản biện biết được tên tác giả bài báo, và nhiều trường hợp đã để tác giả bài báo chính thức biết được tên người phản biện, thậm chí trong trường hợp bản thảo của bài báo bị phản biện từ chối không cho đăng. Nhiều trường hợp tác giả bài báo đã gọi điện trực tiếp đến phản biện để tranh luận, vi phạm đến nguyên tắc phản biện kín và làm cho mối quan hệ của các nhà khoa học trong trường không thật thoải mái.

Trên cơ sở đó, các tác giả đề xuất mô hình phản biện các bài báo trực tuyến, thí điểm áp dụng cho một số bài báo (số 48), từ đó đưa ra các kết luận cũng như kiến nghị.

2. Đề xuất quy trình phản biện trực tuyến

Để tiện cho việc quản lý và giám sát các bước trong quy trình đăng báo, các tác giả đề xuất Ban biên tập, Ban quản lý phần mềm Turnitin và Viện NC&PT sẽ sử dụng 1 tài khoản Turnitin duy nhất để cho các tác giả nộp bài, kiểm tra sao chép tự động, phản biện trực tiếp, kết luận đồng ý hay không đồng ý đăng bài báo ngay trên phần mềm.

Quy trình đề xuất bao gồm 3 bước sau:

Bước 1. Các tác giả bài báo tự nộp bài trên phần mềm Turnitin bằng tài khoản cá nhân được cấp hoặc tự tạo bằng cách vào trang www.turnitin.com và sau đó đăng ký vào lớp với ID và Pass được cấp. Các tác giả tự kiểm tra tính trùng lặp bài báo và nộp lại nhiều lần cho đến hạn do ban biên tập đặt ra, bản nộp cuối cùng sẽ là bản chính thức để đánh giá tỷ lệ sao chép bài báo của tác giả gửi đăng.

Bước 2. Căn cứ kết quả kiểm tra sao chép trực tuyến, Viện NC&PT đề xuất phản biện, mỗi bài báo sẽ có 02 nhà khoa học phản biện. Các phản biện sẽ được cung cấp mật khẩu để truy cập bản thảo và nhận xét, đánh giá bài báo trực tuyến.

Bước 3. Căn cứ vào kết quả nhận xét và chấm điểm của các phản biện. Các tác giả tự cập nhật thông tin trực tuyến và đưa ra ý kiến phản hồi, chỉnh sửa hoặc bổ sung. Căn cứ vào thông tin đã cập nhật, chỉnh sửa bổ sung theo ý kiến phản biện của tác giả online, Viện NC&PT tập hợp kết quả cuối cùng đồng ý đăng bài hay không đồng ý cho bài để chuyển về Ban biên tập.

Theo quy định hiện hành, nếu chỉ có một trong hai phản biện không đồng ý cho đăng, khi đó Viện NC&PT bảo lưu kết quả phản biện không đồng ý và mời nhà khoa học thứ ba có cùng chuyên ngành chấm phản biện độc lập (không tham khảo với các ý kiến phản biện trước đó). Từ kết quả nhận xét của nhà phản biện thứ 3, Viện NC&PT sẽ tổng hợp, đề xuất ý kiến đồng ý hay không đồng ý đăng tới Ban biên tập.

Trong trường hợp chất lượng bài báo không đảm bảo với minh chứng rõ ràng, đầy đủ (ví dụ như sao chép công trình khoa học của người khác trước đó đã được công bố) Viện NC&PT đề nghị không đăng bài báo đó, mặc dù có một phản biện đồng ý cho đăng mà không cần đến phản biện 3.

3. Thí điểm áp dụng quy trình phản biện trực tuyến

Việc thí điểm mô hình phản biện trực tuyến được áp dụng thí điểm cho số 48 của Tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải.

Bước 1. Tác giả dùng tài khoản của mình, ID và mật khẩu được cấp để nộp bài báo bằng cách truy cập theo đường link <http://www.turnitin.com.vn>, sau đó tự xem tỷ lệ tương đồng bài báo

của mình. Nếu tỷ lệ tương đồng dưới 30% là đạt yêu cầu. Còn trên 30% tác giả tự chỉnh sửa và nộp lại sau.

Nộp báo đăng trên số 48
HỘP THƯ | HIỆN ĐANG XEM: BÀI MỚI

Nộp Tập tin Hiệu chỉnh cài đặt bài tập | Email những người không nộp bài

TÁC GIẢ	TÊN BÀI	TƯƠNG ĐỒNG	BIỆM	TRẢ LỜI	TẬP TIN	ID BÀI	NGÀY
Cho phép Chấm Điểm Ấn Danh	TC48_01.docx	27%				720027204	13-thg 10-2016
Cho phép Chấm Điểm Ấn Danh	TC48_02.doc	15%				720027946	13-thg 10-2016
Cho phép Chấm Điểm Ấn Danh	TC48_03.doc	4%				720028440	13-thg 10-2016
Cho phép Chấm Điểm Ấn Danh	TC48_04.doc	17%				720027215	13-thg 10-2016
Cho phép Chấm Điểm Ấn Danh	TC48_05.docx	11%				720027220	13-thg 10-2016

Hình 1. Tác giả tự nộp bài và xem kết quả kiểm tra sao chép bài báo của mình trực tuyến

Bước 2. Dựa vào kết quả kiểm tra sao chép trực tuyến, mỗi bài báo sẽ có 02 phản do Viện NC&PT chỉ định, phản biện sẽ được cung cấp ID và mật khẩu để truy cập nhận xét, đánh giá và thời gian phản biện bài báo trực tuyến theo các tiêu chí được quy định như hình 2:

Tựa đề
Phản biện bài báo số 1 (Phản biện 1. MS 01; Phản biện 2. MS 02)

Ngày bắt đầu
16-thg 10-2016

Ngày kết thúc
16-thg 4-2017

Người Điều tiết
Khcnh TC

Trả lời ấn danh
Có

Mô tả chủ đề

Bài báo được phân biện dựa trên các tiêu chí như sau:
 1. Về nội dung của bài báo (tính thời sự, tính chính xác...);
 2. Về ý nghĩa khoa học (cho biết kết quả đạt được, có lặp lại công trình trước đây hay không, có kết quả mới trong bài báo không?);
 3. Về hình thức của bài báo (cấu trúc; tài liệu tham khảo; tính chính xác về ngôn từ, ngữ pháp; lỗi đánh máy);
 4. Về phần tóm tắt;
 5. Kết luận: Đồng ý cho đăng, không đồng ý, đồng ý nhưng phải chỉnh sửa.

Hình 2. Các tiêu chí đánh giá của bài báo đăng trên tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải

Các phản biện chọn lọc và bài báo được chỉ định sau đó chọn “Viết bình duyệt” để viết ý kiến phản biện trực tuyến theo các tiêu chí đề ra (hình 3). Ý kiến phản biện 1 và phản biện 2 được đăng trực tiếp trên phần mềm online để người phụ trách phản biện của Viện NC&PT theo dõi (hình 4, hình 5).

Portfolio Lớp Bình duyệt Đồng môn Điểm của Tôi Thảo luận Lịch

HIỆN ĐANG XEM: TRANG NHÀ > SỐ 48-TAP CHÍ KHOA HỌC CÔNG NGHỆ HÀNG HẢI

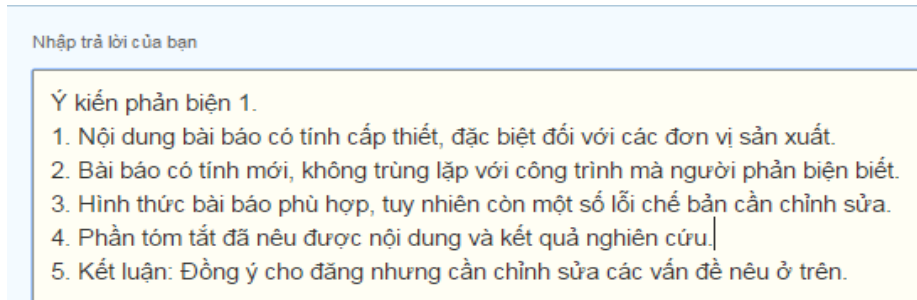
Chào mừng bạn đến với trang nhà lớp mới của bạn! Từ trang nhà của lớp, bạn có thể xem tất cả các bài tập của lớp, xem thêm thông tin bài tập, nộp bài của bạn và truy cập các ý kiến phản hồi cho các bài nộp của bạn.
Đưa chuột vào mục bất kỳ trên trang nhà của lớp để biết thêm thông tin.

Trang Nhà Lớp

Đây là trang nhà lớp của bạn. Để nộp một bài tập nhấp vào nút "Nộp" nằm bên phải tên bài tập. Nếu nút nộp bị làm mờ đi, có nghĩa là bạn sẽ không thể nộp bài vào bài tập. Nếu bài tập cho phép nộp lại, nút nộp sẽ đọc là "Nộp lại" sau khi bạn đã nộp bài lần đầu tiên cho bài tập. Để xem bài bạn đã nộp, nhấp vào nút "Xem". Khi ngày đăng tải bài tập đã qua, bạn cũng sẽ có thể xem được phản hồi để lại cho bài của bạn bằng cách nhấp vào nút "Xem".

Hộp thư Bài tập: Số 48-Tap chí Khoa học Công nghệ Hàng hải	Thông tin	Ngày	Tương đồng	
Số 48 - Chào mừng ngày 20-11		Bắt đầu 17-thg 11-2016 12:19PM Hết hạn 24-thg 11-2016 11:59PM Đăng tải 25-thg 11-2016 12:00AM	Đang xử lý	Nộp lại Xem Tải xuống
PeerMark: PHAN BIEN ONLINE		Bắt đầu 25-thg 11-2016 12:01AM Hết hạn 28-thg 11-2016 11:59PM Đăng tải 29-thg 11-2016 12:01AM		Viết Bình duyệt Đọc Bình duyệt

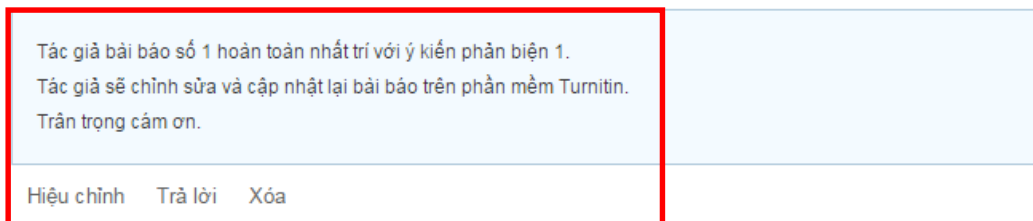
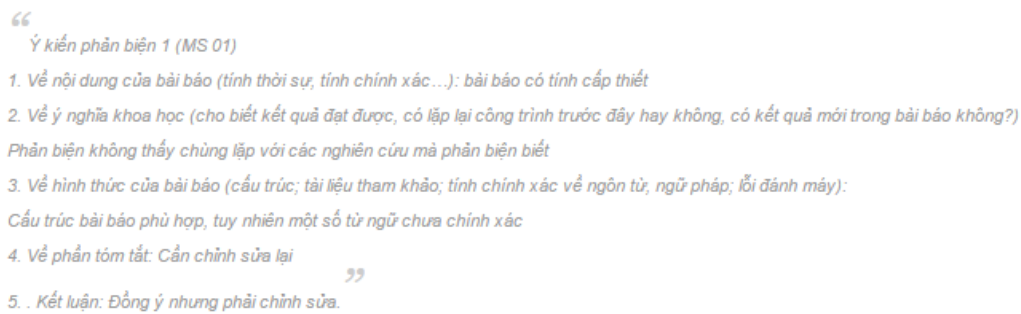
Hình 3. Phản biện chọn mục “Viết bình duyệt” để viết ý kiến phản biện

Hình 4. Ý kiến trực tuyến phản biện 1

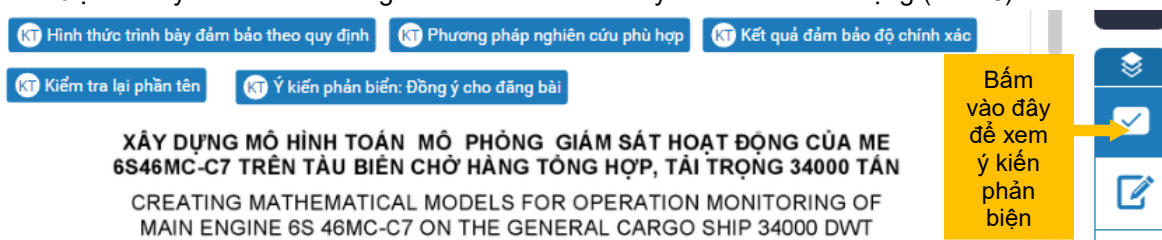
Người phản biện 2 viết bình duyệt bài báo của tác giả được chỉ định tương tự người phản biện 1.

Bước 3. Căn cứ vào kết quả nhận xét của các phản biện 1 và 2. Khi đến hạn cho đăng ý kiến của các phản biện, các tác giả tự cập nhật thông tin trực tuyến và đưa ra ý kiến phản hồi, chỉnh sửa hoặc bổ sung (hình 5).

Hình 5. Ý kiến trả lời phản biện trực tuyến tác giả

Ngoài ra khi sử dụng cách phản biện trực tuyến, các phản biện còn có thể đưa ý kiến nhận xét, đánh giá chi tiết trực tiếp trên bài viết tác giả, những ý kiến này của phản biện hoàn toàn mở để tác giả. Khi có thắc mắc hoặc khiếu kiện về việc phản biện Ban biên tập có thể kiểm tra và xem chi tiết được bất kỳ nơi nào và thời gian nào chỉ cần có máy tính và kết nối mạng (hình 6).

Hình 6. Ý kiến, nhận xét, đánh giá trực tiếp trên bài viết tác giả bằng phần mềm Turnitin của người phản biện

4. Kết luận và kiến nghị

Qua nghiên cứu này có thể rút ra một số kết luận và kiến nghị như sau:

- Việc phản biện bài báo trực tuyến sẽ làm cho quy trình đăng báo trở nên nhanh chóng, chính xác, minh bạch, thuận tiện cho tất cả các bên: tác giả, người phản biện, Viện NC&PT và Ban biên tập vì tất cả có thể làm được mọi lúc, mọi nơi chỉ cần máy tính và kết nối mạng, mọi thông tin được cập nhật tự động và kết quả thể hiện trực tiếp trên phần mềm, các tác giả, người kiểm tra sao chép, người phản biện, Ban biên tập không cần gửi email gửi qua gửi lại tiết kiệm thời gian và đảm bảo tính chính xác;

- Các tác giả, người phản biện cần được tập huấn làm quen với phương pháp phản biện online trước khi đưa mô hình vào sử dụng chính thức;
- Viện NC&PT, Ban Biên tập có thể kiểm soát tránh những trường hợp tranh luận trực tuyến vượt quá giới hạn, khuôn khổ tranh luận khoa học. Đưa ra các quyết định nhanh chóng, chính xác để tránh các tranh luận kéo dài và không cần thiết.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. <http://www.turnitin.com>.
- [2]. <https://www.elsevier.com/editors/eviser>.
- [3]. “Quy trình đăng bài trên tạp chí Khoa học Công nghệ Hàng hải”, 2016, Phòng Khoa học - Công nghệ, Trường Đại học Hàng hải Việt nam.